

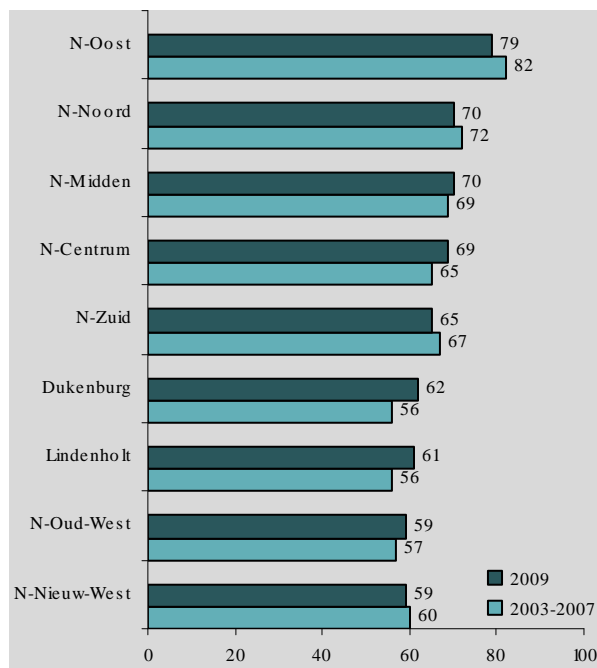
Sociale omgeving, integratie en participatie

Al geruime tijd is er in Nijmegen sprake van een positief sociaal klimaat. Dat is in 2009 niet anders. Een ruime meerderheid van de burgers vindt de buurt waar men woont prettig. Het valt op dat 85% van de Nijmegenaren voldoende contacten met andere mensen heeft. Bovendien beschouwt 90% zich als zelfredzaam. Het percentage mensen dat vrijwilligerswerk doet is tussen 2007 en 2009 gestegen van 27% naar 30%. Tussen autochtonen en allochtonen zijn er geen grote spanningen, maar dat wil niet zeggen dat de integratie van niet-westerse burgers in Nijmegen gestaag vooruit gaat. Voor een deel leven de verschillende bevolkingsgroepen langs elkaar heen. Bij Turken en Marokkanen doet zich een relatief sterke ruimtelijke concentratie voor, evenals achterblijvende sociale mobiliteit. Met betrekking tot homoseksualiteit is in Nijmegen sprake van een hoge mate van acceptatie.

I. SOCIAAL KLIMAAT (ALGEMEEN)

Sterke(re) gehechtheid aan de buurt

Van alle mensen die in Nijmegen wonen zegt 67% gehecht te zijn aan de eigen buurt. Dat is een lichte stijging ten opzichte van het gemiddelde over de jaren 2003, 2005 en 2007. In die periode gaf 65% aan gehecht te zijn aan de eigen buurt. Opvallend is dat de verschillen tussen de stadsdelen een beetje afnemen. In Nijmegen-Oost en Nijmegen-Noord, waar de gehechtheid steeds het hoogste is, zien we dat de score nu iets lager is dan in de afgelopen periode. Daarentegen is de score in andere stadsdelen, waar steeds de minste gehechtheid gemeten werd, nu hoger.

Illustratie 1: score gehechtheid aan de eigen buurt, een vergelijking tussen 2003-2007 en 2009

Bron: Stadspeilingen 2003, 2005, 2007 en 2009, O&S

De grootste stijging heeft zich voorgedaan in Dukenburg, Lindenholt en Nijmegen-Centrum met respectievelijk 6%, 5% en 4%.

Aanmerkelijk minder mensen die het vervelend vinden om in de huidige buurt te wonen

In 2007 vond 5% van de Nijmegenaren het vervelend om in de huidige buurt te wonen. Nu is dat nog maar 3%. In 2007 waren er drie stadsdelen (Nijmegen-Oud-West, Dukenburg en Lindenholt), waar 8% van de bewoners het vervelend vond om te wonen. Nu gaat het daar nog maar om 5% of zelfs minder.

Ook bij de Nijmegenaren met een niet-westerse herkomst is het aandeel mensen, dat het vervelend vindt om in de huidige buurt te wonen, flink afgenomen. Bij de Turkse Nijmegenaren ging het in 2007 nog om 17%, nu gaat het om 7%. Bij de Antilliaanse Nijmegenaren zien we een gelijksoortige afname van 9% naar 4%. Bij de Marokkaanse Nijmegenaren een afname van 11% naar 7%. Alleen van de overige niet-westerse allochtonen vindt nog 10% het vervelend om in de huidige buurt te wonen.

Hoge scores sociaal klimaat

De sterke gehechtheid aan de buurt waar men woont, komt ook tot uiting in de hoge scores van burgers op twee van vier stellingen in de Stadspeiling (die betrekking hebben op sociaal klimaat). Met de stelling *mensen in mijn buurt gaan op een prettige manier met elkaar om* is een ruime meerderheid (81%) het eens. De stelling *ik voel me thuis bij de mensen in mijn buurt* wordt door 70% onderschreven. *De mensen in mijn buurt kennen elkaar*; daar is 53% het mee eens. En met de stelling *ik woon in een gezellige buurt met veel saamhorigheid* is 48% het eens.

Er zijn drie stadsdelen - Nijmegen-Noord, Nijmegen-Oost en Nijmegen-Midden - waar de scores voor sociaal klimaat substantieel hoger zijn dan gemiddeld. In Nijmegen-Centrum zijn de scores het laagst. In de stadsdelen Dukenburg, Nijmegen-Nieuw-West en Nijmegen-Oud-West zijn ze ook nog laag, maar wel flink gestegen ten opzichte van 2007 en 2005.

	2005	2007	2009
N-Noord	7,3	7,1	7,0
N-Oost	6,7	6,9	6,9
N-Midden	6,5	6,5	6,5
N-Zuid	6,1	6,1	6,2
Dukenburg	5,9	5,9	6,2
Lindenholt	5,9	6,0	6,1
N-Nieuw-West	5,9	5,8	6,1
N-Oud-West	5,8	5,7	6,0
N-Centrum	5,4	5,5	5,4

Illustratie 2: scores sociaal klimaat

Bron: Stadspeilingen 2005, 2007 en 2009, O&S

Slechts sporadisch overlast van buurtbewoners

In Nijmegen heeft 5% *vaak* en 21% *soms* last van buurtbewoners. Dat is nagenoeg hetzelfde aandeel als in 2005 en 2007. De perceptie van deze overlast is in de stadsdelen Nijmegen-Oud-West en Dukenburg iets hoger dan gemiddeld.

Vooruit- en achteruitgang van de buurt komt uitgebreider aan bod in het hoofdstuk over imago stad, buurt en bestuur.

II. LEEFSTIJLEN

Veel assertieve, energieke mensen in Nijmegen

Dit keer, in 2009, is de Stadspeiling voor het eerst gekoppeld aan een indeling van de Nijmeegse bevolking in leefstijlen. Met leefstijlen wordt niet alleen naar de bevolking gekeken vanuit demografische, sociaaleconomische en gedragskenmerken, maar ook naar houding en motivatie. Een in leefstijlen gespecialiseerd bureau, *The SmartAgent Company*, heeft voor Nijmegen de verdeling van een viertal leefstijlen uitgerekend. Daaruit blijkt dat bijna de helft van de Nijmegenaren bestaat uit mensen die als assertief en energiek omschreven worden.

De volledige indeling is als volgt:

- (ROOD) assertieve, energieke mensen, gericht op het verleggen van grenzen (48%);
- (GROEN) serieuze, bedachtzame en nuchtere mensen, gericht op zekerheid (20%);
- (GEEL) sociale en open mensen, gericht op gezelligheid en sociale banden (19%);
- (BLAUW) ambitieuze en dynamische mensen, gericht op manifestatie en controle (12%).

Wanneer we per kleur kijken naar een aantal indicatoren uit de Stadspeiling kunnen de aangegeven leefstijlen voor Nijmegen nader getypeerd worden:

	rood	groen	geel	blauw
eigen woning	47%	43%	42%	85%
hoog inkomen	21%	16%	12%	43%
hoge opleiding	51%	31%	31%	58%
betaald werk	70%	54%	65%	73%

Illustratie 3: indicatoren per leefstijl (in percentages uitgedrukt)

Bron: Stadspeiling 2009, O&S

We zien dus dat de groep ambitieuze en dynamische mensen (blauw) degenen zijn die het vaakst een eigen huis hebben, een relatief hoog inkomen bezitten, meestal hoog zijn opgeleid en het vaakst betaald werken. Qua maatschappelijke positie worden zij gevolgd door de assertieve en energieke mensen (rood). Binnen de twee andere leefstijlen (groen en geel) gaat het voornamelijk om burgers met een lager inkomen, die lager zijn opgeleid, minder vaak betaald werken en minder vaak een eigen woning bezitten.

Elk stadsdeel heeft een eigen verdeling van deze kleuren. In onderstaande illustratie is door middel van vinkjes aangegeven wanneer een bepaalde leefstijl meer dan het stedelijke gemiddelde in een bepaald stadsdeel voorkomt.

	rood	groen	geel	blauw
N-Centrum	√			
N-Oost	√			√
N-Oud-West	√		√	
N-Nieuw-West	√	√		
N-Midden	√			√
N-Zuid		√	√	
Dukenburg		√	√	
Lindenholt			√	√
N-Noord			√	√
Totaal	48%	20%	19%	12%

Illustratie 4: verdeling leefstijlen over de verschillende stadsdelen
Bron: Stadspeiling 2009, O&S

Verschillende scores sociale kwaliteit per leefstijl

We hebben eerder gezien dat op de schaal van sociale kwaliteit de stadsdelen verschillend scoren. Die verschillen zijn er ook als we kijken naar leefstijlen. De met blauw aangeduide groep scoort duidelijk het hoogst, met 6,7. Daarna volgen rood en groen met 6,4. De met geel aangeduide groep scoort met 6,2 het laagst.

Bijna een derde van de Nijmegenaren geeft aan gelovig te zijn

In de Stadspeiling is gevraagd of mensen zich tot een kerkgenootschap of levensbeschouwelijke groepering rekenen. Van de volwassen Nijmegenaren heeft 30% deze vraag met ja beantwoord. Maar er zijn grote verschillen tussen leeftijdsgroepen: van de 18-29 jarigen zegt 15% ja, ik behoor tot een kerkgenootschap of levensbeschouwelijke groepering, van 30-54 jarigen 23% en van de 55-plussers 53%.

Van alle Nijmegenaren geeft een vijfde aan rooms-katholiek te zijn, zegt 4% tot een protestantse, gereformeerde, evangelisch-lutherse of Nederlands-hervormde kerk te behoren, is 3% islamitisch en rekt 3% zich tot een overige religie of levensbeschouwing.

Tussen de verschillende bevolkingsgroepen is de mate van gelovigheid heel verschillend. Van de autochtone inwoners van Nijmegen is 27% gelovig, van de westerse migranten 31% en van de niet-westerse migranten 54%. Binnen de groep Nijmegenaren van niet-westerse herkomst zijn vooral Turken en Marokkanen (64%) gelovig. Van de 18-29 jarige niet-westerse Nijmegenaren beschouwt 34% zich als gelovig, van de 30-54 jarigen 60% en van de 55-plussers 80%.

III. INDIVIDUELE CONTACTEN EN ZELFREDZAAMHEID

Relatief veel omgang met familie en vrienden, iets minder met burens

De mate waarin mensen in hun directe omgeving contacten onderhouden met anderen (familie, vrienden en burens) kan beschouwd worden als een aanwijzing voor een prettige sociale omgeving. Gemiddeld heeft 92% van de Nijmegenaren minstens één keer per maand contact met vrienden, heeft 87% minstens één keer per maand contact met familieleden (die buitenshuis wonen) en heeft 74% minstens één keer per maand contact met de burens. Ten opzichte van 2005 en 2007 is er sprake van een lichte stijging bij de contacten met familie en vrienden, terwijl bij de contacten met burens de stijging vrij aanzienlijk is: van 65% naar 74%.

Een beperkt aandeel (2 à 3%) heeft nooit contact met vrienden of familie. Daarentegen zegt 15% (was 17% in 2007) nooit contact met de burens te hebben.

Circa 85% is van mening dat men in het algemeen voldoende contacten heeft. Dat geldt ook voor de 55-plussers.

Een andere constatering heeft te maken met de verhouding individuele contacten en leefstijlen. De ambitieuze en dynamische mensen blijken als zodanig minder contacten (met familie, vrienden en/of burens) te hebben, terwijl ze echter meer dan gemiddeld (bijna 90%) aangeven over voldoende contacten te beschikken.

Niet-westerse Nijmegenaren hebben meer behoefte aan contact(en)

Van alle Nijmegenaren zegt 5% te weinig contacten te hebben en vindt 10% dat men op zich wel genoeg contacten heeft, maar men er wel meer zou willen hebben. Van de Antilliaanse, Turkse, Marokkaanse en overige niet-westerse Nijmegenaren vindt 25 à 30% dat men te weinig contacten heeft danwel dat men meer contacten zou willen hebben.

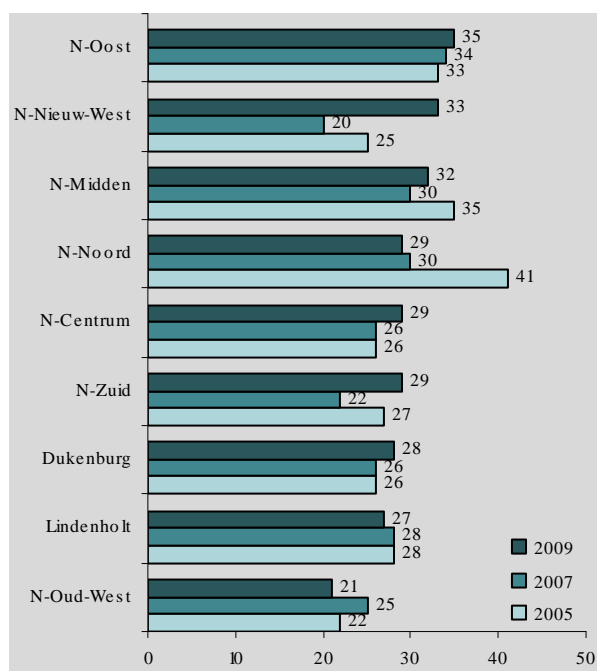
Hoge mate van persoonlijke zelfredzaamheid

Veel mensen zijn van mening dat ze goed voor zichzelf kunnen zorgen. In de Stadspeiling is een viertal stellingen aan de burgers van Nijmegen voorgelegd: *ik kan goed voor mezelf zorgen*, *ik kan alles goed aan*, *ik kan prima voor mezelf opkomen* en *ik krijg hulp van mensen uit mijn directe omgeving*. Op al deze stellingen heeft meer dan 90% positief geantwoord. Ook van de 75-plussers - waarbij men toch een zekere mate van persoonlijke afhankelijkheid mag verwachten - antwoordt gemiddeld 80% positief op de genoemde stellingen.

IV. BETROKKENHEID EN INZET

Aantal mensen dat vrijwilligerswerk doet gestegen

In 2007 bleek dat 27% van de Nijmeegse bevolking aan vrijwilligerswerk deed. Nu gaat het om 30%. Op het niveau van de stadsdelen constateren we verschillen, die door de jaren heen vrij constant blijven, maar ook een aantal verschuivingen. In Nijmegen-Oost is er sprake van een gestage groei van het aantal mensen dat vrijwilligerswerk doet, in Nijmegen-Noord juist een opmerkelijke daling (hoogstwaarschijnlijk als gevolg van een andere bevolkingssamenstelling), terwijl in Dukenburg en Lindenholt dat aantal vrij constant is gebleven door de jaren heen. In Nijmegen Oud-West hebben relatief weinig mensen (iets meer dan een vijfde) aangegeven vrijwilligerswerk te doen. Daarentegen zien we een opmerkelijke toename van het aantal vrijwilligers in Nijmegen Nieuw-West; maar vooralsnog is daar geen verklaring voor.

Illustratie 5: percentage mensen dat vrijwilligerswerk doet, per stadsdeel

Bron: Stadspeilingen 2005, 2007 en 2009, O&S

Het soort vrijwilligerswerk dat mensen doen is al geruime tijd hetzelfde: activiteiten in diverse verenigingen, activiteiten op het gebied van sport, activiteiten op school en/of in verband met kerk of moskee. Turkse Nijmegenaren zijn meer dan gemiddeld op school actief, terwijl Antillianen meer dan gemiddeld jongerenwerk doen of actief zijn in kerkelijk verband.

Vrijwilligerswerk afgezet tegen opleiding, leeftijd, religie en etnische herkomst

Vrijwilligerswerk blijkt toe te nemen naarmate het opleidingsniveau groeit. Van de lager opgeleide mensen in Nijmegen - degenen die maximaal lbo hebben gehad - doet 21% vrijwilligerswerk. In 2007 was dit nog maar 14%. Bij degenen met mbo of havo gaat het om 28% (was 26% in 2007) en bij de hoger opgeleiden (hbo, universiteit) om 35% (was 32% in 2007).

Als we naar de leeftijd kijken, zien we dat oudere mensen vaker vrijwilligerswerk doen dan jongere mensen. Van de 18-29 jarigen gaat het om 26%, van de 30-54 jarigen om 29% en van de 55-plussers om 35%.

Mensen die aangeven gelovig te zijn doen vaker vrijwilligerswerk dan degenen die niet gelovig zijn: 37% versus 27%. Alleen geldt dit niet voor moslims. Van hen doet 17% vrijwilligerswerk.

Qua herkomst zijn de verschillen groot. Van de mensen met een niet-westerse herkomst doet 17% vrijwilligerswerk. Dat is iets minder dan in 2007, toen het nog om 20% ging. Van de grootste niet-westerse groepen doen Antillianen het vaakst vrijwilligerswerk (25%), Turken en Marokkanen het minst vaak (16%).

Trends rondom vrijwilligerswerk

Het is moeilijk om de Nijmeegse cijfers te vergelijken met die uit andere steden. Dat komt omdat overal de vraagstelling net iets anders is, waardoor mensen in het ene geval een bepaalde activiteit meerekenen die in het andere geval juist buiten de optelsom valt. Beter vergelijkbaar zijn trends rondom het vrijwilligerswerk. Uit een recent door het Sociaal Cultureel Planbureau gepubliceerd rapport over vrijwilligerswerk in Nederland¹ blijkt dat het aandeel mensen dat vrijwilligerswerk doet al jarenlang op hetzelfde, relatief hoge niveau blijft. Alleen moet men voor de toekomst rekening houden met twee mogelijke verschuivingen.

- Er kan spanning optreden tussen twee gesignaleerde trends: aan de ene kant steeds meer mensen met een hoog opleidingsprofiel, aan de andere kant steeds minder mensen die gelovig zijn. De ene trend zou logischerwijze moeten leiden tot een toename van het aandeel vrijwilligers, de andere tot een afname ervan.
- Het aandeel 55-plussers in de bevolking stijgt. In het algemeen is dit gunstig voor het het vrijwilligerswerk, omdat senioren meer dan gemiddeld hierbinnen actief zijn. Alleen zijn de

¹ Zie *Vrijwilligerswerk in meervoud*; Sociaal Cultureel Planbureau, mei 2009.

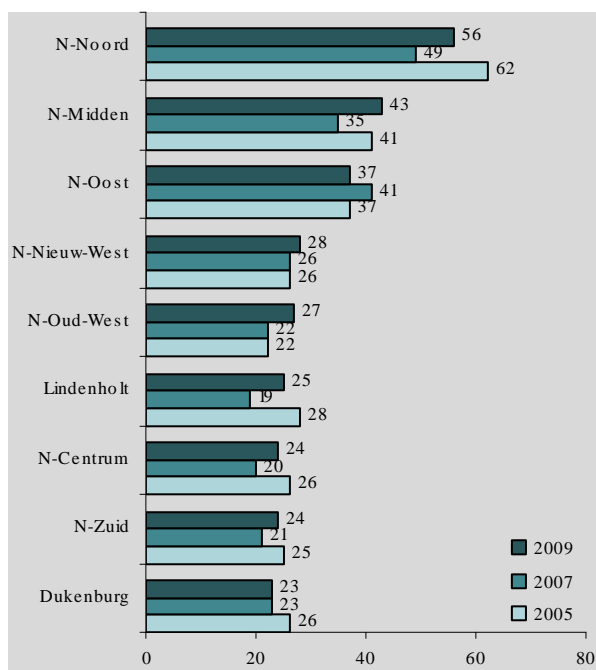
nieuwe senioren anders qua culturele oriëntatie dan de oude senioren. Dit zal ongetwijfeld consequenties hebben voor het soort vrijwilligerswerk dat de betrokkenen doen.

Veel mensen voelen zich medeverantwoordelijk voor de eigen buurt

85% van de Nijmeegse burgers zegt zich medeverantwoordelijk voor de eigen buurt te voelen. Tussen de meeste stadsdelen zijn de verschillen op dit punt niet zo heel erg groot. Vrij 'laag' scoort Nijmegen-Oud-West met 79%, terwijl Nijmegen-Noord met 94% het hoogste scoort. Van de niet-westerse Nijmegenaren voelt 77% zich medeverantwoordelijk voor de eigen buurt.

Ruim 30% doet mee aan buurtactiviteiten

In 2003 deed 26% van de Nijmegenaren mee aan buurtactiviteiten, in 2005 31%, in 2007 29% en nu weer 31%. Tussen de stadsdelen doen zich de volgende verschillen voor:

Illustratie 6: percentage deelname aan buurtactiviteiten, per stadsdeel

Bron: Stadspeilingen 2005, 2007 en 2009, O&S

Net als bij vrijwilligerswerk in het algemeen, is ook de mate waarin mensen aan buurtactiviteiten deelnemen afhankelijk van hun opleidingspeil. Als we het gemiddelde nemen voor de jaren 2003, 2005, 2007 en 2009, zien we het volgende patroon: van de lager opgeleiden heeft 18% deelgenomen, van de middelbaar opgeleiden 24% en van de hoger opgeleiden 35%.

Het relatieve aandeel niet-westerse Nijmegenaren, dat meegedaan heeft aan buurtactiviteiten, ligt met 23% iets onder het stedelijke gemiddelde.

Gemiddeld geringe bezoekersaantallen wijkcentra

Als zodanig zijn wijkcentra - vaak centraal gelegen in een stadsdeel - bedoeld als infrastructurele voorziening om de sociale samenhang tussen groepen mensen te versterken. In de praktijk blijkt een beperkte groep gebruik te maken van de wijkcentra. Bovendien vormen degenen die er wel (regelmatig) komen een eenzijdig samengestelde groep mensen. Van alle Nijmegenaren komt 11% eens of vaker per maand in een wijkcentrum. Het grootste deel van de bezoekers gaat naar het wijkcentrum in de eigen wijk of een in een van de aangrenzende wijken

Het percentage bezoekers varieert als gevolg van een tweetal variabelen: leeftijd en opleiding.

Wat de leeftijd betreft: van de 18-29-jarigen komt 5% maandelijks in een wijkcentrum, van de 30-54-jarigen 11% en van de 55-plussers 18%. Van de 55-plussers zijn het vooral de 70-plussers (met 25%) die naar de wijkcentra gaan.

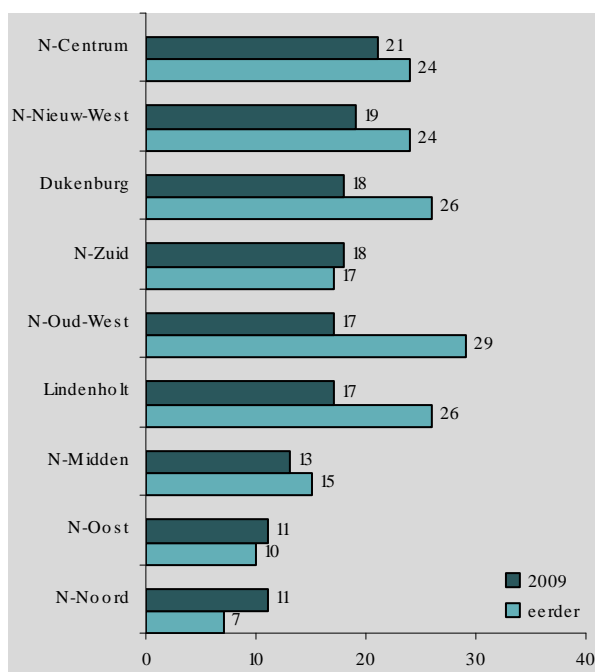
Wat de opleiding betreft: van de middelbaar en hoger opgeleiden zegt circa 10% maandelijks in een wijkcentrum te komen, van de lager opgeleiden 16%.

V. OUDEREN EN JONGEREN

Ervaren overlast van jongeren iets afgenomen

In het algemeen hebben de volwassen inwoners van Nijmegen niet de indruk dat de overlast van jongeren in hun eigen woonbuurt toeneemt. In 2009 heeft 9% de indruk dat er (in de buurt) vaak overlast van jongeren voorkomt. In 2005 was dat 11% en in 2007 10%. Maar 16% is het wel eens met de stelling *in deze buurt heb je veel last van jongeren*. In 2005 en 2007 was circa 20% het met deze stelling eens.

In de volgende illustratie laten we zien hoe de aangeduide 16% (die veel last ervaart van jongeren in de buurt) verdeeld is over de verschillende stadsdelen. Tevens vergelijken we per stadsdeel de huidige score met de gemiddelde score van drie eerdere metingen.

Illustratie 7: percentage dat het eens is met de stelling 'in deze buurt heb je veel last van jongeren'

Bron: Stadspeilingen 2003, 2005, 2007 en 2009, O&S

We zien dat in de meeste stadsdelen het aantal mensen, dat aangeeft (in de buurt) veel last van jongeren te hebben, vrij drastisch is afgenomen. Binnen de stadsdelen maakt het echter veel uit over welke wijk we praten. Onder meer in de wijken die de laatste tijd negatief in het nieuws zijn geweest, in verband met overlastgedrag van groepen jongeren, zien we vrij hoge percentages inwoners die aangeven veel overlast van jongeren te hebben: Meijhorst 28%, Neerbosch Oost 27% en Malvert 26%.

Concreet heeft de ervaren overlast meestal betrekking op lawaai, daarna volgen vernielingen en bedreigingen.

Duidelijke gebiedsverschillen qua waardering voor de omgang van ouderen en jongeren op buurtniveau

In 2005 was 45% van mening dat ouderen en jongeren op buurtniveau goed met elkaar omgaan. In 2007 vond bijna 50% dat. Nu, in 2009, is 46% die mening toegedaan. In Nijmegen-Nieuw-West en Nijmegen-Centrum vindt 36% dat ouderen en jongeren in de buurt goed met elkaar omgaan. In Neerbosch Oost, waar recentelijk inderdaad sprake is geweest van veel jongerenoverlast, vindt slechts 29% dat ouderen en jongeren goed met elkaar omgaan. Andere wijken met relatief weinig mensen die de omvang van ouderen en jongeren positief waarderen zijn: Heijendaal (32%), Malvert (34%), Stadscentrum (35%) en Tolhuis (35%).

VI. INTEGRATIE EN MULTICULTURELE SAMENLEVING

Positief algemeen klimaat

Aan de oppervlakte zijn er in Nijmegen geen grote spanningen tussen autochtonen en allochtonen. Dat is al geruime tijd zo. Afgaande op meldingen omtrent discriminatie - vanwege herkomst, kleur of ras - die het ADB (Anti Discriminatie Bureau) registreert gaat het om 51 (in 2004), 45 (in 2005), 41 (in 2006), 43 (in 2007) en 35 (in 2008) meldingen. Dat zijn bescheiden aantallen.

Uit diverse stadspeilingen blijkt dat veel migranten zich in Nijmegen thuis voelen. Zelfs meer dan autochtonen identificeren zij zich met Nijmegen en zijn ze trots op de stad en de buurt waar ze wonen. Dit is overigens een landelijk patroon: veel niet-westerse allochtonen identificeren zich meer met de stad waarin ze wonen dan met Nederland. Van de niet-westerse Nijmegenaren zegt 80% trots op Nijmegen te zijn, terwijl dat gemiddeld voor 73% van de hele bevolking geldt.

Maar mensen wonen wel geconcentreerd

In de in 2007 verschenen Nijmeegse integratiemonitor zijn alle wijken gegroepeerd aan de hand van het aandeel niet-westerse allochtonen. Als gevolg daarvan zijn dertien wijken² onderscheiden waar relatief veel niet-westerse allochtonen wonen. Vervolgens is nagegaan welk percentage van welke bevolkingsgroep in die wijken woont. Na toevoeging van de cijfers voor 2009 levert dat het volgende beeld op:

	1996	2006	2009
autochtonen	42%	37%	35%
westerse allochtonen	46%	40%	41%
Surinamers	68%	61%	59%
Antillianen	64%	61%	62%
Turken	70%	72%	70%
Marokkanen	72%	78%	77%
overig niet-westerse allochtonen	58%	55%	60%

Illustratie 8: geconcentreerd wonen

Bron: integratiemonitor 2007 en Stadsgetallen 2009, O&S

Een aantal zaken valt op: op de *eerste* plaats blijkt dat niet-westerse allochtonen meer dan gemiddeld 'geconcentreerd' wonen. Op de *tweede* plaats dat er relatief grote onderlinge verschillen zijn. Turken en Marokkanen wonen het meest 'geconcentreerd', de andere groepen iets minder. Op de *derde* plaats dat

de afname van 'geconcentreerd' wonen (bij niet-westerse allochtonen) in de periode 1996-2009 sowieso gering is en zelfs in de afgelopen jaren min of meer tot stilstand is gekomen.

De ruimtelijke concentratie blijkt wel in sterke mate samen te hangen met het opleidingsniveau van de betrokkenen. Van de laag opgeleide autochtone Nijmegenaren woont 55% in een van deze buurten, van de hoog opgeleiden 25%. En van de laag opgeleide Nijmegenaren van niet-westerse herkomst woont 80% in een van deze wijken, tegenover 50% van de hoog opgeleiden.

Weerbarstige ontwikkeling van sociale mobiliteit

Het 'geconcentreerd' wonen heeft voor een groot deel te maken met de aanwezigheid van betaalbare woningen in de genoemde wijken, maar ook met de wens om in de buurt van mensen te wonen die dezelfde culturele of religieuze herkomst hebben. De gemeente Nijmegen gaat ervan uit³ dat een meer evenwichtiger ruimtelijke spreiding tot stand kan komen als gevolg van groeiende sociale mobiliteit. De gedachte daarbij is: als mensen meer gaan verdienen, trekken ze vanzelf weg naar gebieden waar de concentratie van lage inkomens en lage opleidingen minder is.

Maar bij bepaalde groepen stagneert de ontwikkeling van de gewenste sociale mobiliteit. Uit de eerder genoemde integratiemonitor blijkt dat de sociale ontwikkeling van migranten zich in Nijmegen heel divers voltrekt. Surinamers en een groot deel van de Antillianen integreren als het ware geruisloos in de lokale samenleving. Veel vluchtelingengroepen staan nog wel op achterstand, maar ontwikkelen zich snel, vooral dankzij de goede onderwijsprestaties van hun kinderen. Daarentegen treedt er stagnatie op bij Turken en Marokkanen. Dit mede als gevolg van een lang durend laag opleidingsprofiel. Van de Marokkaanse beroepsbevolking in Nijmegen is bijna de helft laag opgeleid, van de Turkse beroepsbevolking is dat ongeveer 40%.

Nu, in 2009, constateren we weliswaar een aantal verbeteringen, maar zien we ook dat zich stagnatie voordoet op andere punten.

² Concreet gaat het om Nije Veld, Wolfskuil, Heseveld, Neerbosch Oost, Hatert, Tolhuis, Zwanenveld, Meijhorst, Lankforst, Aldenhof, Malvert, 't Acker en De Kamp.

³ Zie bijvoorbeeld *Deltaplan Integratie* (uit 2004) en *Uitvoeringsprogramma Integratie* (uit 2009).

Verbeteringen

Een duidelijke verbetering betreft het eigen woningbezit. Dat is tussen 2007 en 2009 bij niet-westerse Nijmegenaren gestegen van ruim 20% naar ruim 30%. Behalve bij Marokkanen doet die stijging zich binnen alle gemeenschappen voor⁴.

Een andere verbetering zien we met betrekking tot het gemiddelde opleidingsniveau. In 2007 was ruim 30% van de niet-westerse beroepsbevoking in Nijmegen laag opgeleid (maximaal lbo), in 2009 is dat nog maar ruim 20%. Terwijl het percentage hoog opgeleiden (minimaal hbo) licht gestegen is naar bijna 25%. Dat neemt niet weg dat het aandeel laag opgeleiden onder Turkse en Marokkaanse Nijmegenaren nog steeds heel hoog is.

Stagnatie

Stagnatie doet zich op een aantal andere niveaus voor:

- De werkloosheid bij Nijmegenaren met een niet-westerse achtergrond is onverminderd hoog. Deze komt aan de orde in het hoofdstuk over het sociaaleconomisch profiel van de bevolking. Daaruit blijkt dat die werkloosheid ongeveer vier keer zo hoog is als bij autochtone Nijmegenaren.
- Veel niet-westerse Nijmegenaren (45% van de totale groep) moeten rondkomen met een laag inkomen. Van de autochtone inwoners van Nijmegen is dat iets minder dan een kwart. Vooral Turken, Marokkanen en overige niet-westerse mensen hebben gemiddeld lage inkomens.
- De gemiddelde onderwijsprestaties van niet-westerse leerlingen (waarvan de ouders laag opgeleid zijn) blijven nog steeds relatief ver achter bij het gemiddelde in de stad. De Citoscores van deze leerlingen uit groep 8 van het basisonderwijs bevinden zich al geruime tijd tussen 526 en 528. Dat is ver onder het stedelijk gemiddelde, maar - nog belangrijker - er zit geen groei in. Kijken we naar het percentage leerlingen dat hoger vervolgonderwijs (havo of vwo) doet, valt op dat er grote verschillen zijn tussen de verschillende herkomstgroepen. Van de autochtone leerlingen volgt ruim 55% havo of vwo, van de overige niet-westerse leerlingen ruim 50%, van de Surinaamse, Antilliaanse en Turkse leerlingen ongeveer 25% en van de Marokkaanse leerlingen bijna 15%⁵.

- Een ruime oververtegenwoordiging van niet-westerse jongeren binnen de groep risico- en probleemjongeren. Uit diverse programma's in de stad (die zich richten op een aanpak van deze groep) blijkt dat de niet-westerse jongeren - waarbij het vooral om Marokkanen en Antillianen gaat - steeds ongeveer de helft uitmaken van de groep die men op het oog heeft. Dat is ongeveer het dubbele van hun aandeel in de leeftijdsgroepen tot circa 25 jaar.
- Terwijl het aandeel niet-westerse Nijmegenaren, dat zegt meegedaan te hebben aan buurtactiviteiten, vrij stabiel is gebleven, is het aandeel dat vrijwilligerswerk verricht afgenomen. In 2007 ging het nog om 20%, in 2009 gaat het om 17%.

Inburgeren met vallen en opstaan

Één van de instrumenten om de sociale mobiliteit van migranten te verhogen is het zogeheten inburgeringsbeleid. Aan niet-westerse mensen (die moeite met de Nederlandse taal hebben) worden cursussen aangeboden waarmee zij hun talige en sociale vaardigheden kunnen ontwikkelen. Uit een in 2008 uitgevoerde evaluatie⁶ blijkt dat bijna 2.500 migranten, die als sociaal kwetsbaar gelden, inmiddels bereikt zijn met een inburgeringscursus.

Echter, niet alle deelnemers hebben evenveel profijt van de aangeboden cursussen. Vooral degenen die een laag opleidingsniveau hebben schieten niet zo gek veel op met de inburgering. Uit de evaluatie is bijvoorbeeld gebleken dat Turkse en Marokkaanse vrouwen ook na de cursus (volgens hun eigen zeggen) onvoldoende deelnemen aan de lokale samenleving. Bovendien zou bijna 30% van deze vrouwen het liefst terugkeren naar het land van herkomst.

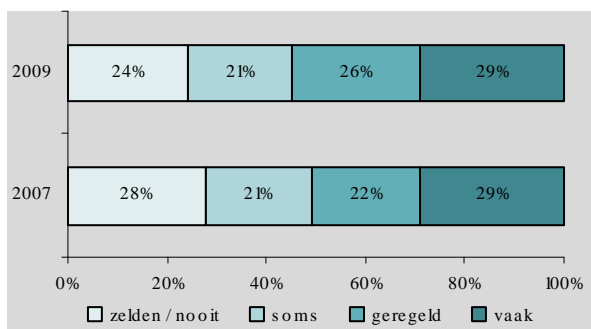
Contacten over en weer

In het voorafgaande is geconstateerd dat er in Nijmegen geen grote spanningen zijn met betrekking tot het samenleven van autochtonen en allochtonen in de stad, maar ook dat de verschillende bevolkingsgroepen tamelijk apart van elkaar wonen en zich ook ongelijksoortig sociaal ontwikkelen. In welke mate hebben de inwoners van Nijmegen daadwerkelijk contact met mensen die een andere culturele herkomst hebben?

⁴ De cijfers over eigen woningbezit komen uit de Stadsspeelingen 2007 en 2009. Respondenten konden aangeven of ze een eigen woning bezitten of dat ze gehuurd wonen.

⁵ Bron: *Onderwijsmonitor 2007*; O&S, mei 2008.

⁶ Zie *Nijmeegse inburgeraars, hun maatschappelijke participatie*; O&S, oktober 2008.

Illustratie 9: contacten met mensen die een andere culturele herkomst hebben

Bron: Stadspeiling 2007 en 2009, O&S

Het blijkt dat het aandeel mensen dat zegt zelden of nooit interculturele contacten te hebben, iets is afgenomen, terwijl het aandeel mensen dat zegt geregeld dergelijke contacten te hebben, iets is gestegen. Het vaakst heeft men die contacten in de vriendenkring, vervolgens in de eigen buurt, daarna (maar in veel mindere mate) tijdens sportactiviteiten of bezigheden in verband met hobby's.

Oordelen over de aanwezigheid van allochtonen in Nijmegen (en Nederland)

Contacten tussen mensen met verschillende culturele herkomst is één zaak. Hoe Nijmegenaren de aanwezigheid van allochtonen in hun woonbuurt waarderen is een andere kwestie. Met betrekking tot deze laatste zaak is een aantal vragen in de Stadspeiling aan de betrokkenen voorgelegd. Wanneer we de reacties op die vragen rubriceren naar het soort wijk waar men woont⁷, valt op dat de mate waarin positief of negatief geoordeeld wordt over de aanwezigheid van allochtonen heel erg samenhangt met waar men woont.

Stelling: er zijn geen positieve kanten aan de aanwezigheid van allochtonen (in mijn buurt)

	2003	2005	2007	2009
wijk met <10% allochtonen	9%	11%	9%	11%
wijk met 10%-15% allochtonen	19%	23%	19%	24%
wijk met >15% allochtonen	38%	38%	36%	31%

Illustratie 10: percentage dat geen positieve kanten ziet aan de aanwezigheid van allochtonen in de buurt

Bron: Stadspeilingen 2003, 2005, 2007 en 2009, O&S

⁷ Daarbij zijn we uitgegaan van de indeling die de integratiemonitor volgt: wijken waar minder dan 10% allochtonen wonen, wijken waar het aandeel allochtonen tussen 10 en 15% bedraagt en wijken waar dat aandeel hoger is.

Mensen blijken negatiever over de aanwezigheid van allochtonen in hun buurt te oordelen naarmate er meer allochtonen in die buurt wonen. Alleen is dit percentage in die wijken (waar meer dan 15% niet-westerse mensen wonen) wel afgenomen. Daarentegen is het toegenomen in de wijken waar tussen de 10 en 15% allochtonen wonen. Deze stijging doet zich vooral voor in wijken waar recentelijk een relatief grote toestroom van allochtonen te zien was: Grootstal en Haterse Hei.

Opvallend is dat er vrijwel geen verschillen in de gegeven antwoorden zitten als we differentiëren naar etnische herkomst. Met andere woorden: ook allochtonen in wijken waar veel allochtonen wonen oordelen in dezelfde mate als gemiddeld negatief ('er zijn geen positieve kanten aan de aanwezigheid van allochtonen in mijn buurt') over de aanwezigheid van allochtonen (in de eigen buurt).

Equivalent van de stelling 'er zijn geen positieve kanten aan de aanwezigheid van allochtonen (in mijn buurt)' is de stelling 'er zijn negatieve kanten aan de aanwezigheid van allochtonen (in mijn buurt)'. Als we de groep die hier ja op geantwoord heeft nader analyseren zien we hetzelfde patroon als zojuist. In wijken waar weinig allochtonen wonen zegt 7% van de bevolking het met de stelling eens te zijn. Maar in wijken waar relatief veel allochtonen wonen is 26% het met de stelling eens.

Autochtonen en allochtonen in Nederland

Stelling: over het samenleven van autochtonen en allochtonen in Nederland ben ik negatiever gaan denken

	2003	2005	2007	2009
wijk met <10% allochtonen	34%	48%	34%	29%
wijk met 10%-15% allochtonen	33%	45%	38%	30%
wijk met >15% allochtonen	39%	46%	38%	34%

Illustratie 11: percentage dat negatiever is gaan denken over het samenleven van autochtonen en allochtonen in Nederland

Bron: Stadspeilingen 2003, 2005, 2007 en 2009, O&S

Wanneer het samenleven van autochtonen en allochtonen in heel Nederland aan de orde is, zien we een ander beeld. Dan zijn in alle onderscheiden wijktypen nagenoeg dezelfde aantallen mensen te vinden, die daarover negatiever zijn gaan denken. Er blijkt wel een kentering in de tijd te zijn. In het jaar 2005 werd duidelijk het meest negatief geoordeeld. Dit zou te maken kunnen hebben met het feit dat in die periode, vlak na de moord op Theo van Gogh, de multiculturele samenleving in heel Nederland in negatieve zin ter discussie stond. In 2009 constateren we dat de opwaartse lijn uit 2007 (minder mensen die negatiever zijn gaan denken over het samenleven van autochtonen en allochtonen in Nederland) zich heeft doorgezet.

VII.ACCEPTATIE HOMOSEKSUALITEIT

In de laatste Stadspeiling is aan de inwoners van Nijmegen gevraagd in welke mate zij homoseksualiteit accepteren. Het blijkt dat een ruime meerderheid (96%) van mening is dat homo's en lesbiennes hun eigen leven moeten kunnen leiden. Verder vindt 89% het goed dat deze mensen met elkaar moeten kunnen trouwen. Maar: een kwart vindt het wel storend wanneer homo's en lesbiennes elkaar in het openbaar zoenen.

Als we deze uitkomsten met landelijk onderzoek (van enkele jaren geleden) vergelijken, valt op dat de acceptatie van homoseksualiteit in Nijmegen hoog is. Gegeven is wel dat die acceptatie in heel het land toeneemt.

De acceptatie van homoseksualiteit is wel verschillend als we diverse achtergrondvariabelen meenemen. Zo blijkt dat bij de 55-plussers die acceptatie iets lager is dan gemiddeld. Verder blijkt dat vooral mensen met een niet-westerse achtergrond (meer) moeite hebben om homoseksualiteit te accepteren. Van hen vindt 79% dat homo's en lesbiennes hun eigen leven moeten kunnen leiden, vindt 60% dat ze mogen trouwen en stoort 46% zich eraan wanneer ze elkaar in de openbaarheid zoenen. Ook gelovige mensen - vooral moslims - hebben meer dan gemiddeld moeite om homoseksualiteit te accepteren. Van de moslims in Nijmegen vindt slechts 34% dat het huwelijk van homo's en lesbiennes een goede zaak is.

Bronnen

- Stadspeilingen 1998, 2001, 2003, 2005, 2007 en 2009, O&S
- Integratiemonitor 2006, O&S
- Deltaplan integratie, gemeente Nijmegen, verschenen in juli 2004
- Evaluatie integratiebeleid 2004-2007, gemeente Nijmegen, verschenen in september 2007
- Jaarrapport integratie; uitgave van SCP, november 2007
- Uitvoeringsprogramma integratie (gemeente Nijmegen), verschenen in juni 2009
- Memo resultaten stadspeiling inzake acceptatie homoseksualiteit, verschenen in september 2009
- Stadsgetallen, website Onderzoek & Statistiek
- Onderwijsmonitor 2007, verschenen in mei 2008
- Vrijwilligerswerk in meervoud; uitgave van SCP, mei 2009